

BOWA vzw

Dienst voor pleegzorg

Bowa vzw (Begeleid Op Weg Antwerpen)

Henri Van Heurckstraat 20

2000 Antwerpen

Tel: 03-233.52.78

Gsm: 0486-45.31.17

info@bowa-vzw.be

www.bowa-vzw.be

Erkenningsnummer: 11002 E 064

Bereikbaar: alle werkdagen van 10 u - 17 u

Directeur: Ann Bickel

PEDAGOGISCH PROFIEL VAN

BOWA vzw DIENST VOOR PLEEGZORG

1. Organisatorische aspecten.

1.1 Situering en historiek van de dienst BOWA vzw.

1.2 Regionale inplanting.

1.3 Accommodatie.

1.4 Personeelsformatie en -kwalificaties.

2. Inhoudelijke en methodologische aspecten.

2.1 Missie en doelstellingen.

2.2 Doelgroep.

2.3 Verschillende vormen van pleegzorg met bijhorende methodieken.

2.3.1 Kamer met aandacht: zelfstandigheidstraining.

2.3.2 Crisisopvang, overbrugging, time-out.

2.3.3 Integrale opvang in pleeggezin: perspectief zoekend of perspectief biedend.

2.4 Een waaier van gezinnen: bestands- en netwerkpleeggezin.

2.4.1 Bestandspleeggezin.

2.4.2 Netwerkpleeggezin.

2.5 Operationalisering van gezinsgericht en emancipatorisch werken.

2.5.1 Aanbod inzake gezinsgericht werken.

2.5.2 Aanbod inzake emancipatorisch werken.

2.6 Samenwerking en overlegstructuren.

2.6.1 Intern overleg.

2.6.2 Externe overlegstructuren en vertegenwoordigingen.

2.6.3 Samenwerkingsverbanden.

2.6.4 Lidmaatschap koepelorganisaties.

1. Organisatorische aspecten.

1.1 Situering en historiek van de dienst BOWA vzw.

Begeleid op weg Aantwerpen vzw (BOWA) is ontstaan uit de werking van Amok. (Dit was een voormalig erkend jongeren informatie- en adviescentrum, nu opgenomen in de werking van CAW Metropool, Antwerpen).

BOWA werd voor het eerst autonoom erkend als "dienst voor plaatsing in gezinnen" op 1 januari 1988, door de gemeenschapsminister van Gezin en Welzijnzorg R. Steyaert.

Op 1 januari 1995 werd de voorziening hererkend als "dienst voor pleegzorg" door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, conform het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de Bijzondere Jeugdbijstand. (categorie 7)

Vanaf 01 januari 2000 werd bij ministerieel besluit onze erkenning verlengd tot op heden.

BOWA biedt een aangepaste tijdelijke opvang voor minderjarigen die omwille van problematische opvoedingssituaties niet meer in hun eigen milieu kunnen verblijven, door een plaatsing in een pleeg- of gastgezin.

De dienst heeft geen maximum capaciteit en begeleidt gemiddeld 70 minderjarigen.

BOWA was van 1993 tot 1 oktober 2003 gevestigd in een groot gebouw van AMOK op de Vrijdagmarkt 11 te Antwerpen, met andere autonome ambulante hulpverleningsdiensten, de meeste met een erkenning algemeen welzijnswerk.

Wegens belangrijke herstructureringen binnen het algemeen welzijnswerk werd Amok opgenomen in een groter geheel, eerst in CAW De Stroming, nadien in een fusie tussen dit CAW en CAW Markant: vanaf 1 januari 2003 ontstond zo CAW Metropool.

Bowa bleef een autonome vzw en was niet betrokken bij dit fusiegebeuren van het algemeen welzijnswerk. Dit geldt ook voor Zelfstandig Woonproject Amok (ZWP vzw) een autonome dienst begeleidt zelfstandig wonen, gevestigd op hetzelfde adres.

Door deze fusie en ook de groei van BOWA en ZWP werd de beschikbare ruimte op de "Vrijdagmarkt" te beperkt en werd uitgekeken naar een andere locatie. We vinden het belangrijk om met diensten bijzondere jeugdbijstand een eigen profiel naar jongeren te kunnen behouden.

Een geschikte (huur)locatie werd dit jaar gevonden in een voormalig schoolgebouw in het centrum van Antwerpen. Vanaf 1 oktober '03 verhuisden BOWA en ZWP naar dit nieuwe adres.

1.2 Regionale inplanting.

Bowa vzw is een autonome voorziening, met een eigen raad van bestuur. De maatschappelijke zetel is gevestigd op het werkingsadres.

De werking is beperkt tot de regio Antwerpen. Wij begeleiden vooral in de stad Antwerpen zelf en omstreken, in een straal van ongeveer 30 km. Dit maakt dat we zeer vertrouwd zijn met de grootstedelijke problematiek, en bekend met de sociale kaart van Antwerpen.

1.3 Accommodatie.

Sinds 1 oktober 03 is Bowa gevestigd in de Henri van Heurckstraat 20 te 2000 Antwerpen.

Dit is een gekende buurt in de stad Antwerpen: vlakbij de Leien, tussen het Elisabeth ziekenhuis en de 'vogelmarkt'.

Gelegen in het centrum zijn we dus vlot bereikbaar met openbaar vervoer.

Er is voorzien in voldoende parkeer gelegenheid voor personeel en bezoekers op de vroegere 'speelplaats' van het gebouw.

Het voormalige schoolgebouw is na enkele kleine aanpassingen zeer geschikt door de ruime en lichte lokalen. Op de benedenverdieping zijn 3 gespreksruimtes.

Bowa betreft de volledige tweede verdieping, waar de drie grote klaslokalen werden ingericht als bureelruimtes.

De directie, bijzondere functie en administratieve kracht delen één ruimte.

De medewerkers zitten verspreid over 2 lokalen met max 4 begeleiders samen in een klaslokaal, maar zijn slechts op weinige momenten gelijktijdig aanwezig.

Elke medewerker beschikt over een eigen bureau met zijn/haar pc en draagbaar telefoontoestel.

Op de gang bevindt zich de centrale documentatie-, bibliotheek- en archiefruimte.

Op de eerste verdieping zijn de gemeenschappelijke ruimtes zoals keuken, refter, vergaderzaal, en bevinden zich kopie- en fax toestellen.

Zwp heeft 3 identieke klaslokalen die gelegen zijn op de eerste verdieping.

Iedere werking beschikt dus over aparte bureel- en gespreksruimtes en afzonderlijke telefoonlijnen.

De diensten werken volledig autonoom met duidelijk gescheiden ruimten, eigen personeel en inrichtende macht.

1.4. Personeelsformatie en kwalificaties op 1/1/07.

DIRECTEUR (K5):

Ann Bickel, *gegradueerde in de orthopedagogie*, 38 u

BIJZONDERE FUNCTIE (L1):

Kristel De Bruyn, *Lic. Psychologie*, 19 u, *kwaliteitscoördinator*

Ann Van de Vel, *Lic. Pedagogie*, 19 u, *teamcoach*

HOOFDBEGELEIDER (B1B) :

Kristel De Bruyn, *lic. Psychologie*,

BEGELEIDER (B1C):

Rita Ardeel, *Maatschappelijk assistent*, 25 u

Peter Claes, *Assistent Psychologie*, 30u

Elke Mertens, *Maatschappelijk Assistent, lic. criminologie*, 19 u

Liesbeth Van den Broeck, *gegradueerde orthopedagogie*, 30u,

Ysabel Jongeneelen, *maatschappelijk assistent*, 30 u,

ADMINISTRATIE (A2):

Vera Stragier, *opsteller*, 36 u

Olivier Sadicaris, *sec. onderw.* 9 u

PC - NETWERK (A2):

Luc Pipien, *7u, sec. onderw.*

LOGISTIEK (A2):

Tim Roelandt, *13u, technisch hoger onderw.*

2. Inhoudelijke en methodologische aspecten.

2.1 Missie en doelstellingen.

Bowa biedt **pleegzorg** aan als een hulpverleningsvorm voor minderjarigen die omwille van een problematische opvoedingssituatie niet meer in hun oorspronkelijk gezin kunnen verblijven.

Er wordt ook opvang geboden aan kinderen en jongeren die voordien reeds in andere (residentiële) voorzieningen -binnen of buiten de bijzondere jeugdbijstand- verbleven en voor wie pleegzorg een geschikt alternatief is.

Minderjarigen die in een gezin verblijven uit hun eigen familiaal of sociaal netwerk en voor wie door de verwijzende instantie begeleiding wordt gevraagd worden ook door Bowa begeleid.

Ons streefdoel is een geschikte opvang te bieden, op maat van de minderjarige en zijn problematiek, met een professionele ondersteuning naar alle betrokkenen in deze pleegzorg.

Bowa werkt vanuit een pluralistische en maatschappelijk emancipatorische visie, met respect voor de (culturele) eigenheid, waarden en normen van minderjarige, ouders en pleegouders. Onze werking is gericht op de rechten van de minderjarige en is gezinsgericht. De werking is gebaseerd op de contextuele benadering en het systeemdenken.

Wij richten ons ook in het bijzonder op de doelgroep minderjarigen met complexe problematieken, moeilijk te begeleiden jongeren en niet begeleide buitenlandse minderjarigen. Vanuit onze ligging in Antwerpen hebben we veel te maken met minderjarigen met andere nationaliteiten of zonder geldige verblijfspapieren.

De dienst doet voor deze opvang beroep op pleeg- of gastouders, vrijwillige medewerkers van de dienst, die zich engageren voor een (on)bepaalde periode om de zorg voor de minderjarige op te nemen.

Het engagement van de pleegouders kan verschillende vormen aannemen, gaande van een crisisopvang, een beperkt of langdurig verblijf in hun gezin, maar ook de ondersteuning van een minderjarige die op kamers woont met zelfstandigheidstraining (kamers met aandacht).

Bowa realiseert en coördineert de voorbereiding, begeleiding en nazorg van de pleegzorgsituatie van zowel de minderjarige, zijn ouders en de pleeg- of gastouders.

De begeleiding van de minderjarigen gebeurt steeds in opdracht, overleg en samenwerking met de verwijzende instantie.

De dienst zorgt ondermeer voor de selectie van betrouwbare pleeg- en gastgezinnen.

Het pleeggezin biedt de minderjarige zoveel mogelijk kansen voor een gezonde ontwikkeling en integratie in de samenleving. Het pleeggezin biedt met een aangepaste accommodatie verblijf, verzorging, toezicht en een opvoedende relatie aan.

Door een gedifferentieerd aanbod van verschillende vormen van pleegzorg en de specifieke omstandigheden (materieel en immaterieel) van elk pleeggezin kan een zeer geïndividualiseerde hulpverlening "op maat" gecreëerd worden, aangepast aan de behoeften van minderjarigen en hun gezinnen in problematische opvoedingssituaties.

2.2 Doelgroep.

Van bij de start van Bowa was de begeleiding vooral toegespitst op jonge adolescenten, in de vorm van zelfstandig in een gastgezin wonen (kamers met aandacht).

Wij blijven ons dan ook nu nog in het bijzonder richten op deze doelgroep, minderjarigen met complexe problematieken en moeilijk te begeleiden jongeren.

Sinds enkele jaren organiseren wij ook pleegzorg voor niet begeleide buitenlandse minderjarigen.

Steunend op de ervaring met deze specifieke en moeilijke doelgroepen werd een breder aanbod aan pleegzorg geformuleerd en is ook integrale gezinsopvang uitgebouwd voor minderjarigen van alle leeftijden.

We begeleiden zowel **jongens als meisjes van 0 tot 18 jaar**, voornamelijk uit de **regio Antwerpen in verschillende vormen van pleegzorg**.

Voortgezette hulpverlening is mogelijk tot 20 jaar.

Tegenindicaties zijn: problematisch druggebruik, zeer ernstige gedragsstoornissen, acute psychiatrische problematiek van de minderjarige. De jongeren moeten bereid zijn om te voldoen aan de leerplicht.

Bijkomende voorwaarde is vanzelfsprekend ook steeds dat een geschikt pleeggezin dient beschikbaar te zijn.

Kamer met aandacht: zelfstandigheidstraining: jongens en meisjes van 15 tot 18 (20) jaar.

Jongeren die (nog) niet voldoende maturiteit of middelen hebben om begeleid zelfstandig of alleen te wonen, krijgen in dit systeem een gedeelte van de woning van het gastgezin ter beschikking, als overgang naar volledige zelfstandigheid. Sommige jongeren verblijven hierbij "op kot". In deze vorm zijn ook de niet begeleide buitenlandse minderjarigen een specifieke doelgroep.

Integrale opvang in pleeg- of gastgezin: perspectiefzoekend of -biedend: jongens en meisjes van 0 tot 18 (20) jaar.

Voor minderjarigen die behoefte hebben aan permanente opvang en ondersteuning in een gezin.

Hierbij maakt het kind of de jongere integraal deel uit van het leven in het pleeggezin, dat hen een opvoedings- en bij jongere kinderen ook een hechtingsrelatie aanbiedt.

Naargelang de leeftijd en de individuele ontwikkeling worden afspraken gemaakt over de mate van autonomie en betrokkenheid in het gezin.

Crisisopvang, time-out en overbrugging: jongens en meisjes van 0 tot 18 (20) jaar.

Het gaat hier om minderjarigen die zich in een crisissituatie bevinden, waarvoor zeer snel, binnen de 24u, opvang in een gezin wordt geboden voor een beperkte periode, meestal van 1 tot 8 weken.

Wanneer er reeds duidelijkheid is over de toekomstige opvang van de minderjarige spreken we van een overbrugging, meestal afhankelijk van de wachttijd naar een andere voorziening.

Vanuit deze tijdelijke situatie worden dan door Bowa en de verwijzende instantie in overleg verdere stappen gezet naar een langere termijn opvang.

Vanuit het BOWA-team wordt steeds begeleiding geboden rond psychosociale en pedagogische ondersteuning en administratief beheer van het plaatsingsdossier.

Naargelang de noden van de minderjarige en/of het gastgezin en bv de fase van de plaatsing, varieert de frequentie en de intensiteit van de begeleiding. De vaste begeleider heeft wekelijks tot drie-maandelijks een contact met de jongere en het gastgezin, meestal in de vorm van een huisbezoek.

2.3 Verschillende vormen van pleegzorg met bijhorende methodieken.

De theoretische onderbouw van de gebruikte methodiek steunt o.a. op de principes van de systeemtheorie en de contextuele hulpverlening van Boszormenyi Nagy.

De begeleider neemt een grondhouding aan van veelzijdig gerichte partijdigheid om zijn positie te kunnen opbouwen als vertrouwenspersoon en bemiddelaar voor alle betrokken partijen die deels tegenstrijdige en deels gelijklopende belangen hebben. (Indien nodig, wordt er wel voorrang gegeven aan de bescherming van de belangen van de jongere in zijn context.)

Hij probeert zoveel mogelijk verbindend te werken tussen het gezin van oorsprong en het pleeggezin en richt zijn interventies op het ondersteunen van het positieve dat aanwezig is.

De begeleiding is integraal: de situatie wordt in zijn totaliteit benaderd met het concrete dagdagelijkse leven als uitgangspunt.

De minderjarige krijgt een vaste begeleider toegewezen. Diezelfde begeleider heeft contacten met de ouders en pleegouders. Hij voert individuele en gezamenlijke gesprekken met alle betrokkenen en hij ondersteunt het systeem. Deze contacten zijn zo frequent als nodig en kunnen bij het begin van de plaatsing of in crisissituaties intensief zijn.

Een pleeggezinplaatsing met een ingewikkelde problematiek waarbij vele partijen betrokken zijn, vereist een deskundige en intensieve coördinatie van dit proces.

Bij aanvang van een begeleiding wordt er een handelingsplan opgemaakt, gebaseerd op het hulpverleningsprogramma van de verwijzende instantie. De verschillende werkdoelen worden besproken met cliënt en consulent.

Regelmatige evaluatiemomenten sturen het handelingsplan bij, in overleg met jongere, ouders, pleegouders en verwijzende instantie. Iedere zes maanden wordt een aangepast evolutieverslag opgemaakt.

Pleegzorg is een vlag die vele ladingen dekt.

De begeleiding en methodieken zijn dan ook zeer gedifferentieerd en afhankelijk van de vorm van de pleegzorg en van het gezin.

2.3.1 Kamer met aandacht: zelfstandigheidstraining.

Wonen onder toezicht van een gastgezin en begeleiding met het oog op zelfstandigheid.

De begeleiding van BOWA gebeurt intensief, maar is vooral gericht op het verhogen van de zelfstandigheid van de jongere zelf, dus minder op het gastgezin.

Er is geen permanente steun en opvang in het gastgezin voorzien. Indien nodig kan de jongere wel beroep doen op hun tijdelijke ondersteuning op praktisch of emotioneel gebied.

Er zijn verschillende gradaties mogelijk in de autonomie van de jongere en de eventuele gezamenlijke activiteiten met het gezin.

De jongere organiseert zoveel mogelijk zelf zijn leven, staat in voor eigen maaltijden en onderhoud, enz.

Het betreft meestal jongeren die nog studeren en daardoor nog geen eigen inkomen kunnen verwerven. Zij krijgen een budget ter beschikking van de verblijfssubsidies.

Gastgezin en jongere houden rekening met elkaar, er zijn duidelijke afspraken bvb rond het eventuele gebruik van de gemeenschappelijke ruimtes en de mate van vrijheid.

De wederzijdse aanpassing is minder intens dan in een pleeggezin, aangezien de jongere slechts beperkt deel uitmaakt van het leven van het gastgezin.

De aandachtspunten in deze begeleiding en doelstellingen:

- De jongere groeit in zelfstandigheid en kan met de verworven vrijheid en zelfstandigheid omgaan.

Hiervoor worden toekomstplannen op korte en lange termijn besproken en werkdoelen vastgelegd om de volledige zelfstandigheid te stimuleren en eigen verantwoordelijkheden te leren dragen.

- De jongere wordt ondersteund in praktische en sociale vaardigheden.

- De jongere leert budgetteren en omgaan met administratie.

- De jongere vindt stabiliteit in een vaste verblijfplaats en hij kan een huishouden runnen.

- Bij de psychosociale begeleiding is aandacht voor het sociale, relationele en seksuele leven van de jongere.

- Het helpen onderhouden of herstellen van de banden met ouders of zo constructief mogelijk leren omgaan met zijn oorspronkelijke familie.

- De jongere volgt een opleiding gericht op zijn talenten en interesses, waarbij studiebegeleiding en schoolcontacten voorzien zijn.

- De jongere vindt een zinvolle vrijetijdsbesteding en bouwt een evenwichtig en ondersteunend sociaal netwerk op.

- De begeleider heeft een bemiddelende en coördinerende rol tussen jongere en pleegouder en volgt de afspraken met het gastgezin op.

- Begeleiding van pleegouder en jongere is voorzien bij het regelen van alle administratie die de pleegplaatsing met zich meebrengt.

Specifieke extra aandachtspunten voor niet begeleide buitenlandse minderjarigen:

We willen kansen bieden aan jongeren om zich te integreren in onze maatschappij d.m.v. uitbouw van netwerken.

- Aandacht voor zingeving en herkaderen van toekomstperspectief dat in relatie staat met persoonlijke voorgeschiedenis en vroegere interesses en vaardigheden.

- Jongeren, na vaak erg traumatische gebeurtenissen, opnieuw enige stabiliteit bieden.

Via gesprekken besteedt de begeleider aandacht aan traumatische ervaringen, heeft hij oog voor psychosomatische klachten en zoekt eventueel naar professionele therapie.

- Betekenissen van gedrag dat cultureel bepaald is of eigen is aan erg specifieke levensomstandigheden leren begrijpen, herkaderen en de jongeren helpen te komen tot meer adequaat gedrag in zijn huidige context.

Via confrontatie met andere waarden en normen komt de jongere tot een geïntegreerde basishouding.

- Belang van opleiding in kader van integratie benadrukken: jongere laten kennismaken met het Vlaams onderwijssysteem en een manier zoeken om, ondanks taalachterstand, de school zo goed mogelijk te laten aansluiten op eigen interesses en vaardigheden.

- Samen met jongere zoeken naar meest gepaste taalcursussen indien nodig.

- Contact leggen met advocaten, juridische informatie inwinnen en procedures opvolgen ivm de nodige verblijfsdocumenten voor de minderjarige.

2.3.2 Crisisopvang, time-out en overbrugging.

Indien een crisispleeggezin beschikbaar is wordt binnen de 24 uur na de aanmelding de crisisopvang opgestart. De minderjarige verblijft voor een korte periode (van 1 dag tot 3 maanden) in dit gezin.

De situaties bij deze vorm van pleegzorgbegeleiding zijn meestal zeer divers, soms is er sprake van een echte crisissituatie, bv weglopers en is interventie nodig om rust te brengen voor alle partijen.

Ook een time-out voor jongeren die tijdelijk 'vastzitten' maar achteraf teruggaan naar hun vroegere verblijfplaats behoort tot de mogelijkheden.

Overbrugging: gezien het chronisch tekort aan geschikte hulpverlening voor jongeren met soms lange wachttijden als gevolg, gaat het hier over een tijdelijk opvangprobleem. We zorgen voor een overbrugging door opvang in een crisispleeggezin in afwachting van een langere termijn vervolghulpverlening.

De begeleiding is erg flexibel, vraaggestuurd en niet langer dan nodig is. De begeleiding is ondermeer afhankelijk of er al dan niet perspectieven duidelijk zijn op langere termijn voor de opvang van de jongere.

Het doel is dat de jongere in het crisisgezin opvang heeft en veiligheid ervaart, waarbij het dagelijks leven op een zo normaal mogelijke manier wordt voortgezet.

Afhankelijk van de leeftijd van de minderjarige neemt het pleeggezin een verzorgende en opvoedende rol op of meer een rol van tijdelijk toezicht.

2.3.3 Integrale opvang in pleeg- of gastgezin: perspectief-zoekend of perspectief-biedend.

Het **perspectief** van een pleegzorgplaatsing is een belangrijk criterium in de begeleiding. De opvang kan inhoudelijk gezinsondersteunend, perspectief-zoekend of perspectief-biedend zijn en dit wordt bij aanvang bepaald door de verwijzende instantie.

Alhoewel een plaatsing in pleeggezin per definitie tijdelijk is, kan er toch niet altijd een terugkeer naar de ouder(s) als perspectief gerealiseerd worden.

- **gezinsondersteunende pleegzorg**: de bestaande opvoedings- en hechtingsrelatie met de ouders wordt ondersteund met het oog op een zo snel mogelijke terugkeer naar het oorspronkelijke gezin. Het pleeggezin deelt de zorg met de ouders en vangt de minderjarige voor een korte periode op. Het perspectief is duidelijk en wordt niet in vraag gesteld.

- **perspectief-zoekende pleegzorg**: onderzoekt de mogelijkheden om de opvoedingsrelatie met de ouders te herstellen of om uit te maken welke andere toekomstperspectieven er voor de minderjarige zijn. Er wordt getracht het engagement van de ouders te verhelderen en hen te stimuleren hun ouderrol op te nemen.

Bij een perspectief-zoekende plaatsing proberen we een eventuele terugkeer naar de ouder(s) te realiseren. We concretiseren de voorwaarden waaraan hiervoor moet worden voldaan.

We versterken de pedagogische vaardigheden van de ouders.

- **perspectief-biedende** pleegzorg: zeer verschillende omstandigheden kunnen maken dat het reeds vooraf duidelijk is of wordt tijdens de plaatsing dat er geen perspectief meer is voor de minderjarige op een terugkeer naar huis.

Bij een jong kind biedt het pleeggezin een nieuwe hechtings- en opvoedingsrelatie aan, bij een jongere wordt eerder een perspectief naar volledig zelfstandig wonen beoogd.

De ouders blijven toch in de mate van het mogelijke betrokken bij belangrijke beslissingen aangaande de opvoeding van hun kinderen.

We zorgen in deze begeleidingen voor een pedagogische ondersteuning van het opvoedingsstelsel en volgen het dynamisch evenwicht op binnen het pleeggezin.

Dit gebeurt voornamelijk door huisbezoeken en gesprekken met de minderjarige (indien ouder dan 10 jaar) en de relevante anderen (ouders, pleegouders, familie).

De evaluatie van de plaatsing gebeurt op regelmatige tijdstippen.

De cognitieve, emotionele, psychologische en fysieke ontwikkeling van het kind wordt nauwlettend opgevolgd en eventueel wordt bijkomende externe therapeutische begeleiding gezocht.

We werken een contactregeling met minderjarigen en zijn ouder(s) uit en zoeken mee, indien gewenst, naar aangepaste hulpverlening voor de ouders. We nemen hierbij een bemiddelende rol op.

2.4 Een waaier van pleeggezinnen: bestands- of netwerkpleeggezin.

Pleeggezinnen zijn zeer gevarieerd. Het kan gaan over alleenstaanden, gezinnen met of zonder eigen kinderen, hoog- of laaggeschoolde mensen uit verschillende sociale klassen, gezinnen uit andere culturen, holebi-gezinnen, mensen met een handicap, enz.

De eigenheid van elk van deze gezinnen vraagt van de begeleiders een flexibele attitude en een benadering vanuit zeer verschillende invalshoeken.

We maken verder nog onderscheid in de begeleiding van een bestands(pleeg)gezin of een netwerk(pleeg)gezin.

2.4.1 Bestandspleeggezin.

Bestandspleeggezin: wanneer de minderjarige wordt opgevangen door een vooraf geselecteerd pleeggezin uit het bestand van de dienst, dat vóór de plaatsing geen band heeft met het pleegkind of de pleegjongere.

Een bestandsgezin is geselecteerd door Bowa.

De dienst gaat bij iedere nieuwe (kandidaat) pleegouder de geschiktheid na voor pleegzorg, aan de hand van vooraf opgestelde criteria.

De vastgelegde criteria zijn: beschikken over een attest van goed zedelijk gedrag, medisch geschikt en meerderjarig zijn.

Daarnaast hanteren we ook pedagogische criteria: kunnen samenwerken, duidelijk en open kunnen communiceren, verantwoord kunnen omgaan met de persoon en het gedrag van pleegkinderen, de invloed van pleegzorg op het eigen gezin kunnen inschatten.

Wij verwachten van pleeggezinnen dat zij een veilige, stabiele en affectieve opvang aanreiken, met waardering en verbondenheid als belangrijke waarden.

Bovendien moeten zij over pedagogische en probleemoplossende vaardigheden beschikken en duidelijke grenzen kunnen hanteren.

Het pleeggezin respecteert het oorspronkelijke gezin van de jongere en waar mogelijk/wenselijk werken zij samen met dit gezin van oorsprong om de zorg voor de minderjarige te delen.

Wanneer het kandidaat-pleeggezin geselecteerd is en zich verder wenst te engageren wordt een **profiel** opgesteld met dit gezin met zijn specifieke kenmerken, materiële en immateriële mogelijkheden en eventuele aandachtspunten.

Het profiel van het kandidaat-gezin wordt gebruikt voor de **matching**. Dit is het proberen in overeenstemming brengen van de vraag van de minderjarige (en zijn gezin) met het aanbod van een bepaald gezin.

Op een groot deel van de vragen naar een bestandsgezin, zeker voor jongeren vanaf 12 jaar kan echter niet worden ingegaan omdat geen geschikt gezin beschikbaar is.

Een kennismaking met alle relevante betrokkenen wordt opgestart als blijkt dat er een mogelijk gezin in ons bestand beschikbaar is.

Indien bij de verdere matching blijkt dat dit kandidaat gezin geschikt lijkt voor een aangemelde minderjarige en zijn ouders, volgt een verdere voorbereiding van de plaatsing, specifiek voor deze jongere. Een proefperiode is mogelijk.

Wanneer blijkt dat er geen essentiële tegen-indicaties zijn en wanneer er een overeenkomst is met alle betrokkenen wordt de begeleiding van de plaatsing in dit pleeggezin opgenomen. De samenwerkingsafspraken en aandachtspunten worden vastgelegd. Het handelingsplan met de doelstellingen wordt opgesteld met de betrokkenen.

Een vaste begeleider heeft contacten met minderjarige, ouders en pleegouders. Hij bezoekt de jongere in het gastgezin, afhankelijk van de noden, wekelijks tot driemaandelijks.

Vooral in het begin is de begeleiding zeer intensief en speelt de begeleider een coördinerende rol tot er een nieuw dynamisch evenwicht tussen alle betrokkenen tot stand komt.

Bij complexe situaties kan een co-begeleider als ondersteuning ingeschakeld worden.

2.4.2 Netwerkpleeggezin.

Netwerkpleeggezin: wanneer de minderjarige wordt opgevangen in een gezin dat tot zijn familiaal of sociaal netwerk behoort. De minderjarige verblijft reeds vóór de begeleiding door de dienst in dit gezin, of dit verblijf is reeds gepland door de verwijzende instantie. Er wordt dan een *begeleidingsvraag* gesteld en geen *plaatsingsvraag*.

Het komt steeds regelmatig voor dat een minderjarige reeds langdurig of voor een korte periode wordt opgevangen in een (pleeg)gezin uit zijn eigen netwerk. Achteraf wordt de plaatsing dan officieel bevestigd door de verwijzende instantie en wordt onze begeleiding gevraagd voor deze pleegzorgsituatie.

Bij een **familiale netwerk**plaatsing gaat het altijd over een familielid van de minderjarige of zijn ouders, heel dikwijls grootouders, ooms en tantes enz.

Naast hun rol als verwante dienen zij ook nog de rol van pleegouder op te nemen en krijgen zij hierdoor soms een andere positie naar de minderjarige en zijn ouders.

De begeleider heeft oog voor de familiegeschiedenis.

Bij breuken en familievetes waakt hij er over dat het kind geen slachtoffer wordt van de verstoorde balansen van geven en nemen en/of de te vereffenen familierekeningen. Hij tracht hierbij verbindend en herstellend te werken.

Ook het **sociale netwerk** van de minderjarige of zijn ouders kan opvang bieden in pleeggezin, vrienden en kennissen, burens, een leerkracht, ouders van vrienden enz.

Het verblijf van een minderjarige in een voor hem vertrouwd milieu houdt veel mogelijkheden in.

Aan de andere kant kan dit ook risico's voor zijn ontwikkelingskansen met zich meebrengen.

Zo kan het netwerkgezin eenzijdig partijdig omgaan met de minderjarige of zijn ouders, waardoor er geen plaats meer is voor de existentiële loyaliteiten. Dit is steeds een aandachtspunt in de begeleiding.

2.5 Operationalisering van gezinsgericht en emancipatorisch werken.

2.5.1 Aanbod inzake gezinsgericht werken:

Pleegzorg kadert binnen de zorg aan het oorspronkelijk gezin, het behouden of heropbouwen van de band van een pleegkind of jongere met zijn ouders is een essentieel onderdeel in de begeleiding.

De pleegouders dienen zich ervan bewust te zijn dat zij wel de "opvoeders" maar zelfs bij een langdurige plaatsing in hun gezin geen nieuwe "ouders" zullen worden van het kind. Dit betekent dat zij ruimte moeten laten of zelfs scheppen voor de loyaliteit van het kind tegenover zijn ouders.

Pas wanneer de ouders bereid zijn hun toestemming te geven tot plaatsing van hun kind in het pleeggezin, kan het kind een emotionele band aangaan met het pleeggezin, zonder dat het daarbij het gevoel heeft zijn ouders te verliezen of te verraden.

Dit is een belangrijk aandachtspunt. Voor ouders kan de plaatsing in een pleeggezin als zeer bedreigend ervaren worden. De kans dat zij vanuit die bedreigde positie een harmonisch verloop van de plaatsing in het pleeggezin gaan tegenwerken is zeer reëel. Bovendien zitten zij onder de grote sociale druk van het gevoel gefaald te hebben in hun ouderschap.

Het is daarom belangrijk dat iedere betrokken partij in de pleegplaatsing de rol van de eigen ouders blijft erkennen zodat pleegzorg zowel door de ouders als door het kind niet te veel als absolute breuk met het gezin ervaren wordt.

Alhoewel de pleegouders een groot deel van de dagelijkse zorg voor het kind of de jongere op zich nemen, blijven de ouders een belangrijke rol spelen.

BOWA streeft naar een zo groot mogelijke samenwerking tussen ouders en pleegouders in het belang van het kind of de jongere en geeft kansen aan ouders om (opnieuw) gepaste zorg te dragen voor hun kind, al of niet met het oog op een terugkeer naar het oorspronkelijk milieu. Ook indien een terugkeer naar huis niet mogelijk is, worden de ouders gestimuleerd tot een optimale invulling van hun ouderrol.

We spenderen dus veel aandacht aan (contacten met) het oorspronkelijk gezin.

Soms heeft een jongere al jaren geen contact meer met zijn ouders of zijn deze afwezig of onbereikbaar. Dan ook vinden we het belangrijk om de band met de ouders en de jongere niet te verwaarlozen. We maken de afwezige ouder bespreekbaar met minderjarige en pleegouder.

Indien wel contacten mogelijk zijn, proberen we door bemiddeling tot een positieve samenwerking tussen ouders en pleegouders te komen, dit in het belang van de minderjarige. Belangrijk is hierbij de samenvallende belangen van ouders en pleegouders te benadrukken, opdat het kind niet het gevoel gaat krijgen te moeten kiezen tussen ouders en pleegouders.

Ouders van jongere kinderen worden maximaal betrokken in de keuze van het pleeggezin, bij jongeren vanaf 14 jaar is echter de keuze van de jongere zelf voor een bepaald pleeggezin meer doorslaggevend.

Wel proberen we de communicatie tussen jongere en ouders indien nodig opnieuw op gang te brengen. Dit is zelden in functie van een terugkeer van de jongere naar huis, gezien hun leeftijd.

BOWA maakte reeds eerder de keuze om de ouders expliciet te erkennen en te betrekken in de pleegzorg en hun rol als ouders te beklemtonen, zowel voor, tijdens, als na de plaatsing.

Concreet betekent dit (i.s.m. de verwijzende instantie) :

- Een zo vroeg mogelijke kennismaking met de ouders bij een aanmelding.
- Voorstelling van de dienst, coördinator en/of de begeleider.
- Peilen naar de verwachtingen van de ouders inzake het pleeg- of gastgezin.
- Kennismaking met pleeggezin en keuze voor een bepaald gezin.
- Indien mogelijk samenwerkingsafspraken en bezoekenregeling uitwerken met het pleeggezin.
- Visie van de ouders en hun aandachtspunten opnemen in het handelingsplan.
- Wijzen op inzagerecht dossier en klachtenprocedure.
- Tijdens de plaatsing de ouders blijven betrekken in de afspraken.
- Stimuleren van contacten met de andere familieleden.
- Belangrijke info doorgeven.
- Belangrijke beslissingen in overleg met de ouders en pleegouders nemen.
- Mee zoeken naar gepaste hulpverlening voor de ouders indien nodig.
- Een eventuele terugkeer naar huis helpen realiseren. We concretiseren de voorwaarden waaraan hiervoor moet worden voldaan. We versterken de pedagogische vaardigheden van de ouders.

2.5.2 Aanbod inzake emancipatorisch werken:

BOWA is gegroeid uit de zo genaamde "alternatieve hulpverlening" aan jongeren, waarbij het emancipatorisch werken toen reeds hoog in het vaandel stond.

BOWA eerbiedigt ook nu nog het zelfbeschikkingsrecht van minderjarigen en hun ouders, heeft respect voor de privacy en eigenheid van alle betrokken partijen en werkt niet bevoogdend.

De rechten van de minderjarigen worden gevrijwaard.

- De gebruikers zijn op de hoogte gebracht van het inzagerecht en de klachtenprocedure.
- Er is een ruim aanbod aan informatie en brochures.

- De jongere betrekken we zoveel mogelijk als partner in de hulpverlening en meer specifiek bij het opstellen en bijsturen van het handelingsplan: de verschillende werkdoelen met hen bespreken en evalueren.
- De pleegouders zien wij als vrijwillige medewerkers van de dienst en ze hebben een belangrijke en volwaardige plaats in de hulpverlening.

2.6 Samenwerking en overlegstructuren.

2.6.1 Intern overleg.

Teamvergadering:

Elke dinsdag van 10.00 tot 13.00 uur heeft de teamvergadering plaats, waarop de coördinator en alle medewerkers aanwezig zijn.

Punten op de vaste agenda zijn o.a.: overlopen vorig verslag, aanmeldingen, intakes, beginnende en eindigende begeleidingen, intervisie, kwaliteitsbeleid, vorming, verslaggeving externe vergaderingen, varia. Elke week wordt minstens 1 dossier uitgebreid besproken (casebespreking) De nodige informatie rond de interne werking en taakverdeling wordt uitgewisseld.

Werkbegeleiding:

Overleg bijzondere functie (teamcoach) en individuele begeleider waarbij de lopende dossiers kort worden overlopen en de methodische aanpak van probleemsituaties aan bod komt. Wisselende frequentie.

Ook werkoverleg tussen begeleiders onderling over aanpak en ondersteuning in bepaalde dossiers (co-begeleidingen) gebeurt met wisselende frequentie.

Denkdag:

Het volledige BOWA-team steekt 2 tot 3 maal per jaar de koppen bij elkaar voor een denkdag. Er worden één of meer thema's uitgewerkt om de werking te evalueren en bij te sturen. We hebben aandacht voor nieuwe evoluties in de sector, methodieken in de begeleiding, verbeteren van de kwaliteit, wisselen ideeën uit, stellen de teamafspraken op punt, enz.

Pleegzorg als hulpverlening is niet alleen een zaak van samenwerking in team en met pleegouders, ouders en verwijzende instanties.

Ook de contacten met allerlei andere organisaties in en rond het werkveld van de Bijzondere Jeugdbijstand vinden wij essentieel.

Naast de dagdagelijkse inhoudelijke samenwerking in de begeleidingen met andere voorzieningen, scholen, CLB's, diensten geestelijke gezondheidszorg, Kind en Gezin, enz., maakt Bowa ook deel uit van meer formele overlegstructuren.

Werkgroepen intern:

Een geregeld overleg met een aantal teamleden die omwille van hun interesse of deskundigheid rond een bepaald thema aan de slag gaan en een methodiek, visie, voorstel of tekst uitwerken.

Bv werkgroep "kamers met aandacht", werkgroep "verslag"

2.6.2 Externe overlegstructuren en vertegenwoordigingen.

PNJ:

BOWA richtte enkele jaren geleden samen met andere autonome Antwerpse pluralistische voorzieningen het **PNJ** op: Pluralistisch Netwerk Jeugdzorg. De andere diensten die hier bij aangesloten zijn: Zelfstandig Woonproject Amok (BZW), Jeugdzorg in Gezin afdeling Antwerpen (Dienst voor Pleegzorg), Den Engel (begeleidingstehuis), Wingerdbloei (begeleidingstehuis), De Touter (dagcentra en thuisbegeleiding) en HTA, nadien opgenomen bij Openluchtopvoeding vzw (minderjarigen).

De coördinator neemt deel aan het overleg.

AVOP:

Samen met de Antwerpse diensten voor pleegzorg maakt BOWA deel uit van het **Antwerps Vormings Overleg Pleegzorg (A.V.O.P.)** dat de jaarlijkse vormingsavonden organiseert voor pleegouders en verwijzers. Dit is het enige forum waar alle Antwerpse diensten voor pleegzorg, over de sectoren heen, elkaar ontmoeten. De bijzondere functie neemt deel aan het overleg.

Intervisiegroep kwaliteitscoördinatoren:

Een zeswekelijks overleg- en ontmoetingsmoment tussen kwaliteitscoördinatoren van verschillende voorzieningen (Den Engel, Dennenhof, Openluchtopvoeding, BOWA, OCMW Arendonk, Home Sint-Isabella, Mastenhof) om het kwaliteitsbeleid en -handboek te helpen onderhouden. De bijzondere functie neemt deel aan de intervisiegroep.

Overleg Bijzondere Jeugdbijstand Arrondissement Antwerpen:

Bowa is aangesloten bij dit overleg bijzondere jeugdbijstand, georganiseerd door de Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen.

Deze vergadering is o.m het centrale aanspreekpunt voor de werking van de Integrale Jeugdhulpverlening in de pilootregio Antwerpen, sector bijzondere jeugdbijstand.

De coördinator neemt deel aan het overleg.

Netwerkstuurgroep crisishulpverlening in de integrale jeugdhulpverlening,

De coördinator van Bowa neemt deel aan de netwerkstuurgroep om de crisishulpverlening zoals voorzien in de integrale jeugdhulp te ontwikkelen en te implementeren.

CAW Metropool vzw:

Dit is het grootste centrum algemeen welzijnswerk in Vlaanderen en ontstaan uit een fusie van CAW de Stroming met CAW Markant, allebei in Antwerpen.

Het centrum bestaat uit 5 clusters nl: onthaal, psychosociale begeleiding, zorg en wonen, jac plus en justitieel welzijnswerk, die samen 25 afdelingen groeperen.

Alle werkingen in het algemeen welzijnswerk zijn hier vertegenwoordigd, zowel ambulante als residentiële. De coördinator maakte deel uit van de raad van bestuur van Centrum Algemeen Welzijn Metropool vzw.

Gewenst Kind Amok vzw:

De coördinator van Bowa vzw maakt deel uit van de raad van bestuur van de adoptiewerking Gewenst Kind Amok vzw, erkend door Kind en Gezin voor binnenlandse adopties.

2.6.3 Samenwerkingsverbanden

Met Zelfstandig Woonproject Amok - ZWP vzw.

Vanuit onze gemeenschappelijke geschiedenis, de gedeelde accommodatie en de overeenkomsten in de werking met de doelgroep van Antwerpse jongeren is er al een jarenlange samenwerking op verschillende vlakken met deze dienst voor begeleid zelfstandig wonen.

Met Jeugdzorg in Gezin vzw en de West-Vlaamse Pleeggezinnendienst vzw.

Bowa sloot in 2003 met deze twee andere diensten voor pleegzorg een overeenkomst af om tot een effectieve en efficiënte samenwerking te komen, zowel op inhoudelijk als op organisatorisch vlak om zodoende ook beter aan de kwaliteitseisen te voldoen.

Het samenwerkingsakkoord heeft volgende doelstellingen en de samenwerkende diensten onderschrijven volgende standpunten :

- De samenwerking heeft finaal tot doel de hulpverleningsvorm pleegzorg op een kwaliteitsvolle manier uit te bouwen in het belang van de gebruiker. Finale doelstelling van de samenwerking is het optimaliseren van het kwaliteitsaanbod naar de doelgroep.
- Hiertoe wordt de samenwerking in de uitbouw van deze hulpverleningsvorm zowel op inhoudelijk als op het organisatorische vlak uitgewerkt.
Personele en financiële middelen vallen buiten dit samenwerkingsakkoord.
- De samenwerking steunt fundamenteel op respect voor ieders autonomie en identiteit en kadert binnen een pluralistische visie.
- De samenwerking zal op een projectmatige wijze nagestreefd worden d.w.z. dat de punten van samenwerking telkens in gemeenschappelijk overleg worden bepaald.
- Al wie bij dit proces betrokken is (Raden van Bestuur, directies en medewerkers) dienen dit streven naar samenwerking duidelijk te onderschrijven.
Er wordt een grondhouding van openheid, vertrouwen, respect en vertrouwelijkheid tussen de organisaties en hun respectievelijke medewerkers verondersteld.
Uitbreiding of wijziging van het samenwerkingsverband kunnen slechts unaniem genomen worden.
- Participatie in andere samenwerkingsverbanden (met andere organisaties) die effect kunnen hebben op het domein van pleegzorg kunnen slechts afgesloten worden mits akkoord van alle diensten die dit samenwerkingsakkoord afsluiten.
De diensten verklaren zich akkoord met de thans bestaande samenwerkingsakkoorden tussen:
 - West-Vlaamse Pleeggezinnendienst vzw & West-Vlaamse Dienst voor Sociale Integratie vzw
 - BOWA vzw & Zelfstandig Woonproject Amok vzw.

Volgende concrete samenwerkingsprojecten werden goedgekeurd als eerste aanzet van het samenwerkingsverband:

- Gezamenlijke werving:
voeren van advertentiecampagnes en creëren van een gemeenschappelijke website
- Wederzijdse kwalitatieve bevruchting:
inhoudelijk overleg over procedures van hulp- en dienstverlening en conditionele elementen van het kwaliteitssysteem met interne auditing
- Gezamenlijke profilering:
vermelding van het samenwerkingsverband naar buiten (verwijzende instanties en overheid)
- Het vastleggen van formele afspraken rond een niet-concurrentie houding.

2.6.4 Lidmaatschap koepelorganisaties.

Federatie Pleegzorg.

BOWA is aangesloten en actief lid bij de Federatie Pleegzorg in Leuven, een overkoepeling van diensten voor pleegzorg in Vlaanderen.

Alle erkende diensten in Vlaanderen zijn hierbij aangesloten, zowel binnen de bijzondere jeugdbijstand als daarnaast; nl. diensten voor gezinsondersteunende pleegzorg, erkend door Kind en Gezin, diensten voor gehandicaptenzorg, erkend door het Vlaams Fonds en de dienst voor gezinsverpleging in Geel, erkend binnen gezondheidszorg. De coördinator volgt de vergaderingen van de leden en de algemene vergadering.

Pluralistisch Platform Jeugdzorg (PPJ).

BOWA is aangesloten bij het Pluralistisch Platform Jeugdzorg (P.P.J.) met andere voorzieningen op het gebied van jeugdzorg, erkend door de Bijzondere Jeugdbijstand en/of Kind en Gezin.

Het P.P.J. is als koepel aangesloten bij het Verbond der Sociale Ondernemingen (V.S.O.) een erkende werkgeversorganisatie. De coördinator volgt de vergadering van de werkgroep pleegzorg en de algemene vergadering.